

در میزگرد اعضای کمیته علمی جشنواره مطرح شد: جشنواره از آثار برگزیده پشتیبانی کند

کمیته علمی جشنواره کتاب رشد، بر فرایند داوری و انتخاب کتاب توسط گروه‌های داوری نظارت می‌کند. این کمیته برگه‌های داوری را از نظر می‌گذراند، دلایل داوران را در توجیه انتخابشان می‌شنود و در صورتی که دلایل را قانع کننده نیابد موضوع را با گروه در میان می‌گذارد. ما برای بررسی آگاهی از دیدگاه اعضای محترم کمیته علمی، سه پرسش درباره جایگاه جشنواره، کم و کیف داوری‌ها و گام‌هایی که باید برداشته شود، مطرح کردیم. پاسخ اعضای محترم کمیته به این سه پرسش مشترک را می‌خوانید. گفتنی است برای آگاهی از دیدگاه‌های آقای محمد ناصری دبیر محترم جشنواره و مدیرکل دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، گفت‌وگوی جداگانه‌ای ترتیب داده شده است که در صفحات پیش از نظر تان گذشت. در این میزگرد آقایان محمود امانی طهرانی مدیرکل دفتر تألیف و برنامه‌ریزی کتاب‌های درسی ابتدایی و متوسطه نظری، احمدرضا دوراندیش مدیرکل دفتر تألیف فنی و حرفه‌ای و کاردانش، سیاوش شایان سردبیر رشد آموزش جغرافیا، سید محسن گلدان‌ساز مدیرعامل شرکت سهامی افست و ناشر کتاب‌های درسی و خانم‌ها شهناز هاشمی مدیرگروه پژوهش مشارکت‌ها و ارتباطات پژوهشگاه سازمان و فریبا کیا معاون سامان‌دهی دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی شرکت داشتند.

تولیدکنندگان، سیاست‌گذاران و پشتیبانان خود به دست می‌آورد. شرط اول کار این است که جشنواره با استحکام، کیفیت و بهبود روزبه‌روز کاستی‌هایش، دوام یابد و تن به رکود و کاهش سطح کیفیت و فراموش شدن اهداف ندهد. جشنواره کتاب رشد به نظر من از چند جهت با سایر جشنواره‌های داخل کشور متمایز می‌شود: اول اینکه یک گروه مخاطب هدف‌دار سه‌گانه‌ای دارد که عبارتند از دانش‌آموزان، معلمان و والدین، که همه حول محور آموزش و برنامه درسی قرار می‌گیرند. نکته مهم دیگر این است که جشنواره برای خود یک رسالت ترویجی نوع خاص قائل

۱
به نظر شما جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد چه نقش و جایگاهی دارد و امتیاز یا امتیازهای آن نسبت به جشنواره‌های مشابه یا تفاوت آن با این جشنواره‌ها در چیست؟
امانی طهرانی: درباره جایگاه جشنواره رشد باید گفت اولاً هر جشنواره‌ای جایگاه خود را به تدریج و در استمرار خود پیدا می‌کند. جشنواره‌ای که استمرار می‌یابد، به تدریج جایگاه خود را در بین گروه‌ها و لایه‌های مختلف مخاطبین خود،

کیا: جشنواره
کتاب‌های رشد تنها
جشنواره‌ای است که
بر محور کتاب‌های
آموزشی و با عنایت
به بحث یاددهی
و یادگیری برگزار
می‌شود

دوراندیش: اگر اجازه دهید از زاویه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و مهارتی به این سؤال پاسخ دهم. همان‌طور که می‌دانید آموزش فنی و حرفه‌ای در رویکرد جدید با چرخش‌های اساسی همراه بوده است. «تعدیل دروس فنی و حرفه‌ای و تلفیق دانش، مهارت و نگرش در عناوین و محتوای دروس»؛ «کاهش حجم کتاب‌های درسی و بهره‌مندی از اجزای بسته آموزشی در کنار کتاب درسی»؛ «آموزش و ارزشیابی مبتنی بر شایستگی»؛ «آموزش کل‌نگر و تلفیق شایستگی‌های فنی و غیرفنی» و «عبور از حافظه محوری» از جمله این چرخش‌هاست که همگی در اسناد بالادستی مورد تأکید قرار گرفته است.

بنابراین با رویکرد جدید، در دوره فنی و حرفه‌ای و مهارتی کتاب‌های درسی با تغییرات وسیعی همراه شد. کتاب‌های درسی نونگاشت به‌گونه‌ای به رشته تحریر درآمده‌اند که در سراسر محتوای کتاب فعالیت‌های یادگیری طراحی شده است. در این روش تألیف، یادگیری محتوای کتاب‌های درسی نیازمند تعامل بین هنرجو و هنرآموز و متن کتاب درسی است؛ و پاسخ فعالیت‌ها را در خارج از کتاب درسی و در محیط واقعی زندگی و کار باید جست‌وجو کرد. علاوه بر این، پیشرفت فناوری در حوزه مشاغل و حرف، خود نیازمند کسب دانش است که فرایند یادگیری آن از طریق سایر اجزای بسته آموزشی امکان‌پذیر است.

یکی از ویژگی‌های آموزش فنی و حرفه‌ای، تناسب این آموزش‌ها با نیازهای دنیای کار و موقعیت‌های محلی است و محتوای آموزشی باید به گونه‌ای تنظیم شود که پاسخ‌گوی آن باشد. به عنوان مثال در رشته‌های کشاورزی، در شایستگی‌های مربوط به کاشت و برداشت، محصول‌ها در مناطق مختلف کشور متفاوت است؛ بنابراین نمی‌توان یک محتوای واحد برای همه هنرجویان تنظیم کرد. به عبارت بهتر، کتاب‌های آموزشی و تربیتی می‌توانند تکمیل‌کننده اجزای بسته آموزشی در رشته‌های فنی و حرفه‌ای باشند و این جشنواره نقش مهمی در انتخاب و معرفی کتاب‌های مناسب دارد.

البته در ماده ۱۲ سند برنامه درسی ملی که بر سیاست‌های تولید مواد و رسانه‌های یادگیری می‌پردازد بر توسعه سیاست چند تألیفی و زمینه‌سازی برای مشارکت استان‌ها، و بخش‌های غیردولتی در تولید، تکمیل و غنی‌سازی مواد و منابع تأکید دارد. این مهم در مدل رهبری اثربخش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تحت عنوان سیاست چند تألیفی و سیاست مرزگستری نیز به دفاتر تألیف تکلیف شده است. بنابراین در آینده نزدیک و با فراهم شدن بسترهای لازم، شاهد مشارکت بیش از پیش ذی‌نفعان این آموزش‌ها در تدوین کتاب‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای خواهیم بود.

است؛ یعنی یک جشنواره بی‌هویت نیست. بر این باور است که در امر آموزش و پرورش و محتوای یادگیری وضع مطلوب‌هایی وجود دارد که باید به آن وضع مطلوب‌ها رسید. جشنواره رسالت و مأموریت خود می‌داند که در رسیدن به اهداف کلان نظام آموزش و پرورش کشور ایفای نقش کند. ویژگی دیگر جشنواره این است که معمولاً بدنه‌ای در این کار درگیر می‌شود که از بدنه حرفه‌ای کتاب فاصله دارد. مثلاً در جشنواره‌هایی که توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، کانون پرورش فکری و مجامع صنفی حوزه کتاب و نشر برگزار می‌شود، بیشتر کسانی درگیر کار هستند که در حوزه کتاب فعال‌اند. در این جشنواره دست‌اندرکاران عمدتاً از جنس معلمان هستند. مخاطبان ما هم از جنس مدرسه‌ای هستند و این ویژگی‌ها جشنواره کتاب رشد را از بقیه جشنواره‌ها ممتاز می‌کند. در یک جمله، جشنواره رشد کاملاً هدف‌دار است و هویت و مأموریت خود را از هدفش دریافت می‌کند.

شایان: من شخصاً بر این

باور هستم که جشنواره رشد مقام والایی در معرفی کتاب‌های ارزشمند و متناسب با برنامه‌های درسی دارد و شاید تنها جشنواره‌ای است که اولیا و مربیان و دانش‌آموزان با فراغ بال و راحتی خیال، برگزیده‌ها و

تقدیری‌های این جشنواره را برای مطالعه خود انتخاب یا به دیگران معرفی می‌کنند و یا در کلاس‌های درس و به هنگام نیاز به مطالعات بیشتر از آن‌ها بهره می‌گیرند. علت این اقبال، سابقه طولانی و چندین ساله جشنواره و مشاهده خروجی‌های معتبر آن طی سال‌های اخیر و اعتماد به داورانی است که کتاب‌ها را برمی‌گزینند و معرفی می‌کنند. وجه دیگر ارزشمندی جشنواره در این است که نویسندگان کتاب‌های آموزشی و ناشران این گونه کتاب‌ها، الگوهای ارزشیابی جشنواره را به عنوان مبنای قابل اتکاء برای تألیف و انتشار کتاب مد نظر قرار می‌دهند و می‌توان گفت که این جشنواره هم برای تولیدکنندگان کتاب (ناشران، مؤلفان، مترجمان و ...) و هم برای مخاطبان کتاب‌های آموزشی (دانش‌آموزان، معلمان، مربیان، والدین، کتابداران مدارس و ...) منشأ خیر و برکت است.

تفاوت این جشنواره با جشنواره‌های دیگر، نگرش و جهت‌گیری خاص آن نسبت به کتاب‌های آموزشی و مرتبط با برنامه‌های درسی، و به منظور گسترش و تعمیق مفاهیم کتاب‌های درسی از طریق انتخاب کتاب‌ها و مواد آموزشی معتبر و مطابق با استانداردهای آموزشی و تربیتی است.

امانی طهرانی:
داورها باید بدانند
کتابی که در
جشنواره انتخاب
می‌شود، قرار نیست
کتاب دانشگاهی و
متن درسی دانشگاه
یا یک کتاب
پژوهشی باشد
و حیث کاربردی
بودن کتاب، برای ما
بسیار مهم است

کیا: جشنواره کتاب رشد تنها جشنواره‌ای است که بر محور کتاب‌های آموزشی و با عنایت به بحث یاددهی و یادگیری برگزار می‌شود. دیگر جشنواره‌های کتاب، اغلب بر محور کتاب‌های غیرآموزشی شکل می‌گیرند و اگر در آن جشنواره‌ها به این کتاب‌ها هم پرداخته شود، به نقش آن‌ها در فرایند یادگیری توجه نمی‌شود. بنابراین می‌توان گفت جشنواره از این نظر منحصربه‌فرد است. البته اشتراکاتی با جشنواره‌های دیگر هم دارد؛ مثلاً در جشنواره رشد، کتاب داستانی هم ممکن است مورد داوری قرار گیرد، اما همان اثر داستانی هم صرفاً از دریچه تکنیک‌های داستانی یا قدرت خیال‌انگیزی یا خلاقیت نویسنده نگریسته نمی‌شود.

یکی دیگر از ویژگی‌های جشنواره رشد دو مرحله‌ای بودن انتخاب کتاب در آن است که در این بخش هم با جشنواره‌های دو مرحله‌ای مشابه تفاوت دارد. معمولاً در این جشنواره‌ها، کار در مرحله نخست آسان‌تر است و کتاب‌ها از طریق غربالگری بالا می‌آیند. یعنی داوران کتاب‌ها را ورق می‌زنند و با مروری نسبتاً سریع کتاب‌ها را به داوران مرحله بعد می‌سپارند. در جشنواره رشد، داوری مرحله اول هم بسیار دقیق و در مقایسه با جشنواره‌های دیگر بسیار طولانی است. کتاب‌هایی که به جشنواره می‌رسد، با حوصله تمام و توسط تقریباً ۲۰۰ کارشناس موضوعی در طول سال مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و کتاب‌هایی که مرحله بعد می‌رسد که مناسب و استاندارد شناخته شده باشد. در مرحله بعد، بهترین کتاب‌ها در هر

موضوع از بین کتاب‌های مناسب انتخاب می‌شوند. موضوع قابل توجه دیگر درباره جشنواره رشد تنوع موضوعی کتاب‌های جشنواره است و به لحاظ حجم کار و تنوع موضوع شاید تنها با جایزه کتاب سال قابل مقایسه باشد. برای نمونه در هر جشنواره، حداقل ۳۰ گروه داوری داریم و از حدود ۱۰۰ داور کمک می‌گیریم و ممکن است به‌طور متوسط چهارصد جلسه برای داوری برگزار کنیم. البته اگر بخواهیم برای هر موضوع یک گروه کاملاً تخصصی داوری تشکیل دهیم، تعداد گروه‌ها ممکن است از چهل هم بالاتر برود.

۲

به نظر شما، کم و کیف داوری‌ها در این دوره از جشنواره چگونه بوده است؟

امانی طهرانی: به نظر من داوری را می‌توان به سه بخش تقسیم کرد: یکی سازوکار داوری است که من فکر می‌کنم سازوکار داوری هم به لحاظ مراحل کار داوری و هم فرم‌های داوری، به نقطه پختگی خودش رسیده است. دوم، انتخاب داوران است که در این زمینه هم، با شناختی که نسبت به داوران داشتیم، در اغلب گروه‌ها از داوران مناسبی بهره گرفته شده بود؛ گرچه امسال با توجه به شرایطی که درباره همکاری با نیروهای بازنشسته و رسمی سازمان پیش آمد، محدودیت‌هایی در انتخاب داور وجود داشت. اما در بخش

رشد جوانه
 شماره ۶۱
 پاییز ۱۳۹۷

**بهره‌مندی از داوران
با تجربه و متخصص
موضوعی که با
داوری کتاب‌های
آموزشی و تربیتی
هم آشنا هستند، از
ویژگی‌های فرایند
داوری در این
جشنواره است**

می‌پوشانیم تا از تأثیر اسم‌ها بر داوری جلوگیری کنیم. اما اتفاق خوبی که در این جشنواره حس کردم، دو سه مورد رفت و برگشتی بود که بین کمیته علمی و گروه‌های داوری رخ داد. این کار، موجب شد در برخی موارد، عنایت داوران محترم، بیشتر از قبل به سوی اهداف اصلی و رویکردهای جدید آموزش و پرورش جلب شود.

البته تعداد کم کتاب‌های رسیده نشان می‌دهد که ما در برخی زمینه‌ها ضعیف هستیم و کتاب کافی مثلاً در علوم پایه برای داوری و انتخاب کتاب برگزیده ارسال نمی‌شود. شاید بهتر باشد در این زمینه امتیازات و اهرم‌های تشویقی بیشتری را برای ناشران و نویسندگان در نظر بگیریم. مثلاً من خیلی تعجب کردم که چرا کتاب شیمی خیلی کم به جشنواره رسیده است و گروه شیمی کتابی را انتخاب نکرده است، در حالی که شیمی از رشته‌هایی است که کشور ما بیشترین مقالات علمی و پژوهشی را در آن دارد. پس نیامدن کتاب به این معنی نیست که نویسنده‌ای در این حوزه نداریم. به نظر می‌رسد به این دلیل است که ما نتوانسته‌ایم این مقاله‌ها را کاربردی کنیم و سیاستی در پیش بگیریم که کتاب‌ها برای پشتیبانی از برنامه درسی تولید شود. شما می‌دانید علوم پایه چه اهمیتی دارد و تمام پیشرفت و توسعه کشور در گروه توسعه علوم پایه است. به نظر می‌رسد جشنواره بتواند نیازهای آموزش و پرورش را به ناشران اعلام کند تا آن‌ها بر اساس این نیازها به تولید کتاب مبادرت کنند.

دوراندیش: فرایند داوری جشنواره کتاب رشد، توسط دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی به‌خوبی تعریف شده است. بهره‌مندی از داوران با تجربه و متخصص موضوعی که با داوری کتاب‌های آموزشی و تربیتی هم آشنا هستند، از ویژگی‌های فرایند داوری در این جشنواره است. خوش‌بختانه شاخص‌ها و ملاک‌های داوری که توسط این دفتر تدوین شده و حاصل سال‌ها تجربه و پژوهش‌های علمی است، خود فرایند داوری کتاب را آسان‌تر و با روایی بیشتر همراه می‌سازد. با این وجود یک کمیته علمی در جریان داوری‌های کتاب‌ها در این جشنواره وجود دارد که بر فرایند داوری نظارت و از آن مراقبت می‌نماید.

کیا: از آن‌جا که من در فرایند اجرایی جشنواره هم نقش دارم،

سوم و نکات کیفی داوری، تصور می‌کنم باید اهتمام بیشتری در توجیه داوران نسبت به اهداف جشنواره و مخاطبان سه‌گانه جشنواره (معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌ها) صورت بگیرد. داورها باید بدانند کتابی که در جشنواره انتخاب می‌شود، قرار نیست کتاب دانشگاهی و متن درسی دانشگاه یا یک کتاب پژوهشی باشد و حیث کاربردی بودن کتاب، برای ما بسیار بسیار مهم است. البته در مجموع، خوش‌بختانه در داوری‌ها شاهد انحراف‌های جدی نبودیم.

شایان: از نظر من، داوران جشنواره همواره افرادی با صلاحیت و دارای تجربه آموزش و تألیف کتاب‌های درسی و آموزشی بوده‌اند و بررسی سوابق علمی و آموزشی داوران این دوره از جشنواره نیز نشان می‌دهد که آن‌ها افرادی آشنا به استانداردهای کتاب‌های آموزشی و ارزیابی آن‌ها بوده‌اند. البته این طور نیست که همه آثار و مواد آموزشی باید بر اساس چهارچوب‌های تعریف شده و مشخص تولید شوند و راه برای ارائه ایده‌های نو و خلاقیت نویسندگان کتاب‌ها نیز باز است.

به نظر من نقطه ضعف جشنواره، ورود و حضور اندک آثار در برخی حوزه‌های آموزشی است که به واقع شاید نقطه ضعف جشنواره هم محسوب نشود و بیشتر به عدم تولید آثار در این حوزه‌ها یا عدم اقبال ناشران آن‌ها به حضور در جشنواره برمی‌گردد؛ ولی به هر حال باید با همت کارشناسان، معلمان و مؤلفان این گروه‌ها و این حوزه‌ها برطرف گردد و تعداد ورودی‌های این گروه‌ها مانند شیمی، علوم و... افزایش پیدا کند تا داوران آثار برگزیده را از میان تعداد قابل توجهی از آثار انتخاب و معرفی کنند.

هاشمی: آنچه که مشخص است سعی شده است افراد برجسته‌ای برای داوری انتخاب شوند و سعی شده افراد حداقل در مراحل اولیه به طور مستقل و بدون تأثیر گرفتن از داوران دیگر نظر دهند که این خیلی خوب است. منتها ممکن است

اسم نویسنده‌ها یا ناشران سرشناس مقداری تأثیرگذار باشد؛ خصوصاً وقتی که نویسنده یا ناشر رقیب این کتاب، سرشناس نباشد. به نظر من، اگر ما بتوانیم حداقل در مراحل ابتدایی، اسم نویسنده و ناشر را پنهان نگه‌داریم و محتوا بدون تأثیر گرفتن از این عوامل داوری شود، شاید بهتر باشد. کاری که ما معمولاً در ارزیابی مقالات علمی می‌کنیم؛ اسم نویسنده را

گلدان ساز: تبیین دقیق نیازها و خواسته‌های آموزش و پرورش برای ناشران، تبیین دقیق معیارهای سنجش و ارزیابی برای ارزیابان، ترویج آثار منتخب و معرفی آن‌ها به شکل گسترده، از جمله راه‌هایی برای بهبود کیفیت برگزاری جشنواره است

از فاصله‌ای بسیار نزدیک در جریان داوری‌ها هستیم. هیچ‌کس نمی‌تواند بگوید کار ما بی‌عیب است؛ ما هم این ادعا را نداریم. اما تمام کوشش‌مان را کرده‌ایم که کیفیت داوری روزبه‌روز افزایش پیدا کند، و فرایند داوری همواره با روشنی و وضوح کامل دنبال شود. ما از داورانی بهره می‌گیریم که در وهله اول حتی‌الامکان بی‌طرف‌اند و خودشان در گروهی که داوری می‌کنند، ذی‌نفع نیستند. در وهله دوم این داوران نسبت به برنامه‌های درسی آگاهی دارند و در صورت امکان از تجربه حضور در کلاس درس نیز برخوردارند. داوری که نسبت به اصول و رویکردهای سند تحول و برنامه درسی و حتی کتاب درسی شناخت ندارد، نمی‌تواند کتاب مناسبی برای دانش‌آموز انتخاب کند. منظورم این است که در انتخاب داوران به جز سابقه علمی و تجربی و داشتن وقت برای همکاری، توجه به عناصر دیگری هم لازم است. امسال البته محدودیت‌هایی نیز در استفاده از همکاران بازنشسته سازمان و حتی کارشناسان رسمی شاغل در سازمان ایجاد شد که کار انتخاب داوران را سخت‌تر کرد.

۳

به نظر شما جشنواره کتاب رشد برای اثرگذاری بیشتر چه گام‌هایی باید بردارد؟

گلدان ساز: خوش‌بختانه

جشنواره رشد طی سال‌های اخیر جایگاه بااهمیتی برای ناشران یافته و تا حدودی در جهت‌دهی به تولید آثار مناسب آموزشی مؤثر بوده و به هم‌گرایی ناشران با برنامه‌های آموزش و پرورش از جمله برنامه درسی کمک

کرده است. اما این سخن بدان معنی نیست که بهبود پیوسته جشنواره مد نظر دست‌اندرکاران قرار نداشته باشد. به نظر من برای این امر، چند نکته باید مورد توجه باشد:

ابتدا تبیین دقیق‌تر نیازها و خواسته‌های آموزش و پرورش برای ناشران و مؤلفان؛ این کار باید در گام اول با تدوین دقیق نیازها و سپس با برپایی جلسات توجیهی و با مدد رسانه‌ها فراگیرتر شود؛

در مرحله بعد باید شیوه دریافت آثار بازبینی شود به نحوی که همه ناشرانی که منابع آموزشی تولید می‌کنند، مکلف باشند نسخه‌ای از آن را برای آموزش و پرورش بفرستند تا رقابت بین تمام آثار شکل بگیرد؛ چرا که در غیاب آثار قوی، ناگزیر آثار ضعیف‌تر انتخاب می‌شوند و این کار به جشنواره

لطمه می‌زند.

گام بعدی، تبیین دقیق‌تر معیارهای سنجش و ارزیابی برای ارزیابان است تا علاوه بر آن‌که مقایسه آثار با مؤلفه‌های دقیقی صورت می‌گیرد، کتاب‌های مناسب و استاندارد معرفی شده بیشترین ارتباط را با برنامه‌های آموزش و پرورش داشته باشند.

ترویج آثار منتخب و معرفی آن به جامعه به شکل گسترده، گام بعدی است. این انتظار به جایی است که هر ناشر و مؤلفی در پی انتخاب اثر خود، از آموزش و پرورش دارد. سازمان گسترده آموزش و پرورش هم توان برآوردن چنین انتظاری را دارد. در این خصوص، به رغم تلاش‌های صورت گرفته توسط دفتر انتشارات و تکنولوژی آموزشی، نیازمند کار بیشتری هستیم.

در گام آخر باید درباره نوع و میزان جوایز جشنواره نیز تجدید نظر شود و در این خصوص هم شأن آموزش و پرورش و هم ناشر و پدیدآورنده لحاظ شود. در حال حاضر این جوایز خیلی برانزده آموزش و پرورش و جشنواره کتاب رشد نیست.

امانی طهرانی: من

تصورم بر این است که اولاً مهم‌ترین عامل اثرگذاری همان استمرار است که در پاسخ پرسش قبل اشاره کردم. یعنی همه بتوانند روی این موضوع حساب کنند که جشنواره به طور منظم و هر سال جدی‌تر از سال قبل

برگزار می‌شود. نکته دوم این است بتوانیم از تمام امکان‌های موجود در جامعه که روزبه‌روز هم بیشتر می‌شود (مثل فضای مجازی) استفاده کنیم تا کتاب‌هایی که در جشنواره، به سطوح مختلف برگزیده شدن می‌رسند، به مخاطبین خود معرفی شوند. مثلاً از فضای مجازی استفاده کنیم و کتاب‌های برگزیده را به مخاطبان آثار معرفی کنیم. یعنی کاری کنیم که برگزاری جشنواره به اقتصاد کتاب‌های خوب کمک کند. همه به این امید به جشنواره وارد شوند که اگر کتابشان در جشنواره موفقیتی حاصل کرد، یک چاپ، دو چاپ، سه چاپ بیشتر منتشر می‌شوند. این مهم‌ترین عاملی است که در جشنواره باید دنبال شود. باید مذاکره‌ای با نهادهای پشتیبان انجام شود که از کتاب‌های برگزیده و منتخب حمایت کنند. این اتفاق مثلاً در انتخاب کتاب سال توسط وزارت ارشاد رخ می‌دهد. این خیلی مهم‌تر از جوایز نقدی اندکی است که ما به نویسنده می‌دهیم. ناشر اولاً کتاب را برای پول منتشر نمی‌کند؛ منتشر می‌کند تا کتاب به دست مخاطبان آن برسد؛ پس هرچه شمارگان کتاب بیشتر شود ناشر خرسندتر است.

رشد جوانه
شماره ۶۱
پاییز ۱۳۹۷

کیا: کتابی که در جشنواره انتخاب می‌شود، باید به سادگی به کتاب‌های درسی و به کتاب‌خانه‌های مدارس راه یابد

برای مطالعه در نظر گرفت. ظاهراً در سند برنامه درسی ملی هم به این موضوع توجه شده است که ساعت‌هایی را برای مطالعه آزاد دانش‌آموزان در نظر بگیرند. اگر آن فضای مطلوب شکل بگیرد، فکر می‌کنم کتاب‌های آموزشی و پشتیبان برنامه درسی، جایگاه مناسب خود را بیابند. اگر آن فضای مطلوب ایجاد شود، این کتاب‌ها می‌توانند به عنوان خوراک ساعت‌های مطالعه بچه‌ها به‌خوبی نقش‌آفرینی کنند. نکته دیگری که آقای دکتر امانی هم فرمودند این است که شما نباید فکر کنید با برگزاری مراسم اختتامیه جشنواره، کارتان تمام می‌شود. پایان هر دور از جشنواره در واقع شروع کار شماست. می‌توان کتاب‌های منتخب را در شبکه‌های اجتماعی یا سایت‌ها منتشر کرد و می‌دانید در شبکه‌های اجتماعی پیام‌های کوتاه و جذاب به‌راحتی دست به دست می‌شوند.

کیا: از نظر من مهم‌ترین گام، ایجاد انسجام کافی بین بخش‌های گوناگون آموزش و پرورش و همراهی آن‌ها با سازمان پژوهش در این حوزه است. وقتی همکاران من با زحمت تمام کتاب‌های مناسب را انتخاب و فهرست کتاب‌های مناسب را منتشر می‌کنند، باید از این فهرست با قدرت حمایت کرد. حمایت از این فهرست، حمایت از ناشران و پدیدآورندگان کتاب‌های مناسب و استاندارد است؛ حمایت از پدیدآورندگانی است که سرمایه‌ها و مساعی خود را در مسیر همسویی با نظام آموزش و پرورش به‌کار بسته‌اند. کتابی که در جشنواره انتخاب می‌شود، باید به سادگی به کتاب‌های درسی و به کتاب‌خانه‌های مدارس راه یابد.

اگر هم اشکالی در کار ما وجود دارد، یا حوزه‌هایی از پوشش لازم برخوردار نشده است، باید با گفت‌وگو به اصلاح و گسترش کارها پرداخت. اینکه هر کس کار خود را بکند، راه حل مناسبی نیست. اگر ما بتوانیم این همدلی و همراهی را بین معاونت‌ها و بخش‌های گوناگون آموزش و پرورش ایجاد کنیم، گام بزرگی برداشته‌ایم. خوش‌بختانه سرپرست محترم سازمان در همین مدت کوتاهی که مسئولیت سازمان را بر عهده گرفته‌اند، تلاش‌های خوبی را در این زمینه انجام داده‌اند که امیدواریم دوام یابد و فعالیت‌های موازی جای خود را به هم‌افزایی نیروها و تسریع حرکت و کامیابی بیشتر بدهد. پس از آن می‌ماند همراه کردن نهادهای فرهنگی دیگر مانند صدا و سیما با قانون.

ثانیاً در بحث مالی، فروش کتاب برای ناشر اهمیت بیشتری نسبت به آن جایزه مختصری دارد که جشنواره می‌دهد. ضمناً باید از تیم برگزاری جشنواره تشکر کرد. این نوع کارها در بخش‌های دولتی معمولاً به‌تدریج کم‌اثر می‌شود، اما در این جشنواره سال به سال بر کیفیت کار افزوده شده است. من خیلی مایلم مجریان این جشنواره گزارشی از حجم کارهای انجام شده ارائه بدهند. این جشنواره، جزء جشنواره‌هایی است که با صرفه‌جویی بسیار زیاد و با اندک‌ترین بودجه برگزار می‌شود. نشریاتی هم که در حاشیه این جشنواره نشر می‌شود، معمولاً حاوی پیام‌ها و اطلاعات ارزنده و آموزنده‌ای برای ناشران و نویسندگان آثار آموزشی و تربیتی است.

دوراندیش: متأسفانه امسال هم کتاب‌های فنی و حرف‌های و مهارتی در جشنواره نقش پررنگی ندارند؛ حال آن‌که در کشور، موضوعات بسیار متنوعی در آموزش حرف‌های و در دنیای کار وجود دارد که ناشران می‌توانند به آن ورود کنند. شاید لازم باشد جشنواره در نحوه دریافت کتاب از ناشران فنی و حرفه‌ای گام‌های متفاوت‌تر یا بیشتری بردارد. البته چنان‌چه ناشران کتاب‌های فنی و مهارتی، اطمینان نسبی از حمایت‌های بعدی در فروش کتاب‌هایشان داشته باشند، امکان مشارکت بیشتر آن‌ها در بخش فنی دور از انتظار نیست؛ گرچه این موضوع نیاز به آموزش و اطلاع‌رسانی هم دارد.

شایان: به نظر می‌رسد اطلاع‌رسانی بیشتر به ناشران و پدیدآورندگان کتاب‌ها و مواد آموزشی و مخاطبان آن‌ها (معلمان، دانش‌آموزان و...) می‌تواند به اثرگذاری جشنواره کتاب رشد در سطح ملی کمک بیشتری کند. همچنین قرار دادن معیارها و استانداردهای ارزیابی در دسترس تولید کنندگان کتاب‌ها و مواد آموزشی، می‌تواند آن‌ها را در تولید و انتشار کتاب‌های ارزشمند آموزشی یاری دهد. افزایش جوایز جشنواره و چشمگیر کردن آن‌ها نیز به هر حال می‌تواند مشوقی برای گسترش فعالیت‌های حوزه تولید باشد و سرانجام معرفی آثار منتخب از رسانه‌های جمعی و گروهی و با کمک ابزارهای جدید و سنتی (به‌ویژه از طریق رسانه‌های آموزشی مثل شبکه آموزش تلویزیون) یا هر وسیله دیگری، بر اثرگذاری جشنواره می‌افزاید.

هاشمی: برای اثرگذاری بیشتر، باید تولید محتوا افزایش پیدا کند و افزایش تولید محتوا منوط به وجود تقاضا از سوی مخاطب است. بحث مطالعه کتاب، بحث عمیقی است که به فرهنگ مطالعه در کشور بازمی‌گردد و واقعاً نظام آموزش و پرورش ما نیاز زیادی به گسترش فرهنگ کتاب‌خوانی در بین دانش‌آموزان دارد و حتی می‌توان ساعت‌های خاصی را